

som regel i praksis vil være tale om omregulering frem for deregulering i absolut forstand. Det illustrerer Dalberg-Larsen effektivt med sin henvisning til, at indførelsen af borgerløn vil kunne erstatte mange sociale støtteordninger.

Bogens væsentligste mangel er, at der ikke tages systematisk stilling til, hvordan regulering og deregulering påvirker den offentlige sektors udgifter. Som det også fremgår af flere artikler, er det ofte underforstået i forslag om deregulering, at de medfører besparelser. Derfor havde det også været værd at give nogle bud på, hvornår deregulering fører til reelle besparelser for både den offentlige og den private sektor, hvornår udgifter snarere flyttes fra den ene til den anden sektor, og hvornår en sådan flytning er berettiget.

Bogens store fortjeneste er, at den beriger debatten med nogle velformulerede, kritiske synspunkter om selve dereguleringsprojektet. Forfatterne rejser en række spændende problemstillinger og deres tænkning i individuelle rettigheder er et væsentligt supplement til den tænkning i overordnet styring, der ofte præger fortalere for deregulering.

Johannes Michelsen
Sydjysk Universitetscenter

Martin O. Heisler (ed.), *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, vol. 512: »The Nordic Region: Changing Perspectives in International Relations«, Newbury Park, London, New Delhi: Sage Publications, 1990, 228 s., \$ 12.95.

Redaktøren af bogen, Martin O. Heisler, er en internationalt højt estimeret forsker, som tilmed har stor fortrolighed med den nordiske region, blandt andet ved adskillige, flerårige ansættelser ved Institut for Statskundskab.

Bogens 15 kapitler er opdelt i fire afsnit, der dog ikke er helt klart afgrænset i forhold til hinanden. Det første omhandler den nordiske regions sikkerhedsproblemer, det andet miljø- og ressourceproblemer, det tredje de enkelte nordiske landes udenrigspolitik og det fjerde »Verden omkring den nordiske region«.

Forfatterne kommer fra mange forskellige lande, både nordiske og ikke-nordiske. Man noterer med interesse, at også sovjetiske forskere er med, ganske vist kun med et enkelt og temmelig ukontroversielt kapitel. Mere i den »gamle« stil er det, at kapitlet om Sovjetunionen og den nordiske region er skrevet af en amerikansk forsker.

Med så mange forfattere fra vidt forskellige miljøer har det ikke været nogen let opgave for redaktøren at skabe nogen helhed i bogen, og det er da heller ikke rigtig lykkedes. Bogen fremtræder som en række indbyrdes ikke koordinerede bidrag vedrørende den »nordiske region«, og den får herved et kaleidoskopisk præg.

Selv de fem kapitler, der behandler hvert af de nordiske landes udenrigspolitik, er helt forskelligt struktureret og ville nok have vundet i sammenlignelighed ved en stærkere redaktionel bearbejdning.

som regel i praksis vil være tale om omregulering frem for deregulering i absolut forstand. Det illustrerer Dalberg-Larsen effektivt med sin henvisning til, at indførelsen af borgerløn vil kunne erstatte mange sociale støtteordninger.

Bogens væsentligste mangel er, at der ikke tages systematisk stilling til, hvordan regulering og deregulering påvirker den offentlige sektors udgifter. Som det også fremgår af flere artikler, er det ofte underforstået i forslag om deregulering, at de medfører besparelser. Derfor havde det også været værd at give nogle bud på, hvornår deregulering fører til reelle besparelser for både den offentlige og den private sektor, hvornår udgifter snarere flyttes fra den ene til den anden sektor, og hvornår en sådan flytning er berettiget.

Bogens store fortjeneste er, at den beriger debatten med nogle velformulerede, kritiske synspunkter om selve dereguleringsprojektet. Forfatterne rejser en række spændende problemstillinger og deres tænkning i individuelle rettigheder er et væsentligt supplement til den tænkning i overordnet styring, der ofte præger fortalere for deregulering.

Johannes Michelsen
Sydjysk Universitetscenter

Martin O. Heisler (ed.), *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, vol. 512: »The Nordic Region: Changing Perspectives in International Relations«, Newbury Park, London, New Delhi: Sage Publications, 1990, 228 s., \$ 12.95.

Redaktøren af bogen, Martin O. Heisler, er en internationalt højt estimeret forsker, som tilmed har stor fortrolighed med den nordiske region, blandt andet ved adskillige, flerårige ansættelser ved Institut for Statskundskab.

Bogens 15 kapitler er opdelt i fire afsnit, der dog ikke er helt klart afgrænset i forhold til hinanden. Det første omhandler den nordiske regions sikkerhedsproblemer, det andet miljø- og ressourceproblemer, det tredje de enkelte nordiske landes udenrigspolitik og det fjerde »Verden omkring den nordiske region«.

Forfatterne kommer fra mange forskellige lande, både nordiske og ikke-nordiske. Man noterer med interesse, at også sovjetiske forskere er med, ganske vist kun med et enkelt og temmelig ukontroversielt kapitel. Mere i den »gamle« stil er det, at kapitlet om Sovjetunionen og den nordiske region er skrevet af en amerikansk forsker.

Med så mange forfattere fra vidt forskellige miljøer har det ikke været nogen let opgave for redaktøren at skabe nogen helhed i bogen, og det er da heller ikke rigtig lykkedes. Bogen fremtræder som en række indbyrdes ikke koordinerede bidrag vedrørende den »nordiske region«, og den får herved et kaleidoskopisk præg.

Selv de fem kapitler, der behandler hvert af de nordiske landes udenrigspolitik, er helt forskelligt struktureret og ville nok have vundet i sammenlignelighed ved en stærkere redaktionel bearbejdning.

Det er allerede nævnt, at afgrænsningen mellem de fire afsnit ikke er helt klar. Det samme gælder i visse tilfælde også afgrænsningen mellem de enkelte kapitler. Eksempelvis behandles i ét kapitel ressourcespørgsmål, herunder olieudvinding, og olieproblemer er netop tema for et andet kapitel. Det pudsige er iøvrigt, at de to forfattere når til stik modsatte konklusioner.

Redaktøren angiver i sin indledning, at bogen har tre formål, nemlig for det første at give en mere generel orientering om den nordiske region, for det andet at vise det nordiske (formelle og uformelle) samarbejdes betydning for de enkelte landes sikkerhed, og endelig for det tredje at argumentere for anvendeligheden af den nordiske »model« i andre sammenhænge.

Med de begrænsninger, som allerede er nævnt, opfyldes det første formål helt klart. For en dansk eller nordisk læser er især bidragene fra de ikke-nordiske forskere af interesse, fordi »vores« region her betragtes udefra med vurderinger af både strategiske og økonomiske forhold, som de nu fremtrådte i begyndelsen af 1990, da bogen blev færdiggjort. Meget er blevet grundlæggende ændret siden, men de mere strukturelt orienterede betragtninger er fortsat af værdi.

Om det andet formål er opnået, er mere åbent. Det interessante i dette formål er, at ikke-nordiske forskere øjensynlig tillægger den nordiske »model« med dens særegne form for samarbejde en stor betydning. Det er i hvert fald ikke tilfældet blandt de fleste nordiske forskere, måske fordi de – trods alt – har et bedre kendskab til de interne forhold i de enkelte lande.

Det tredje, mere normativt prægede formål skal der her ikke tages stilling til.

Sammenfattende må det siges, at bogen trods sit spredte præg er meget interessant, ikke mindst fordi den som nævnt indeholder en række meget kompetente ikke-nordiske forskeres syn på den nordiske region.

Niels Amstrup
Institut for Statskundskab

Jörgen Hermansson, *Spelteorins nytta. Om rationalitet i vetenskap och politik*, Stockholm: Almqvist & Wicksell, 1990, 385 s., sv.kr. 242,00.

Til trods for sin titel er denne bog ikke (endnu) en teoretisk diskussion af spilteoriens og, mere generelt, rationalitetsantagelsens anvendelighed og begrænsninger i forbindelse med sociologiske og politologiske problemstillinger. Faktisk er kun det sidste kapitel direkte helliget dette emne. Hovedparten af bogen udgøres derimod af en præsentation og gennemgang af en lang række forskellige spilteoretiske modeller. Kapitlerne 2 – 7 behandler ikke-kooperative spil i forskellige udformninger, medens de kooperative spil dækkes i kapitlerne 8 og 9. Så har både den Hobbes'ke naturtilstand og den Locke'ske samfundspagt hver fået sit.

Indføringer i spilteori kan i dag vel ikke just siges at udgøre en mangelvare på bogmarkedet. Spørgsmålet kan derfor stilles, om Hermanssons bog har noget nyt eller anderledes at byde på i forhold til andre fremstillinger af samme emne.